

Numerul 27.

Oradea-mare 4/17 iuliu 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

MAISON
DE

S. M. LA REINE DE ROUMANIE.

Domnul meu,

Am avut onoarea a înmâna Majestăților Lor cele doue exemplare ale numerului jubilar al revistei „Familia”. Sunt însărcinat a Ve aduce viile mulțumiri ale Majestăților Lor pentru aceasta interesantă publicațiune.

Primiți, Domnul meu, asigurarea sentimentelor mele cele mai distinse.

Edg. Dall' Orso

secretar al comandamentelor
M. S. Reginei.

Castel Peleş
27 Junie 1904

Domniei Sale

Domnului *Iosif Vulcan*

Oradea-Mare.

Lupta de la Dumbrava-Roșie.*

Într'o duminică, la 24 septembrie, Leșii ajunseră la Suceava. Ce drum frumos în recoarea munților, în blândeța zimbitoare a celor dintii zile de toamnă, în marginea satelor albe, care se înroșiau de flacări și a bisericilor sfinte, din care se dădeau jos icoanele și se prădau odoarele; sub dealurile încă verzi, pe potecile codrilor plini de susur, de zuzăt, de șoapte! Sigismund Voevod veniă cu noroc în țara roditoare, paică și proastă a Moldovei.

După doue zile, când se orânduiră cele patru tabere și se așezară carele în jurul corturilor, tunurile începură să bată în cetate, tunuri cum nu se mai văzuse prin aceste părți, căci unul cerea patruzeci, iar altul cincizeci de cai ca să fie mișcate din loc. Câteva ghiulele de-ale acestora să lovească în porțile de stejar și ele se vor deschide pentru intrarea mândră a noului stăpânitor de neam bun și de vestită viță! Dar zidurile se arătară mai tari decât cum se credea, și ele ținură bine la probă; „Valachii” cari săgetau din dosul lor sau trăgeau cu sinețele, ba chiar improșeau și ei din tunuri, mai mici, dar bine întrebuințate, erau oameni neînfrânți și foarte ageri, cu adevărat neadormiți, căci ei dregeau în ceasurile jertfite ale nopților pagubele pe care dușmanul le putea face ziua. Înzedar deschideau Polonii poartă de intrare pentru Sigismund; Moldovenii o zidiau înapoi până în revărsatul zorilor, grămădind pietre, cărămizi și lemne.

Așa trecură doue săptămâni, și în tabăra așa de bucuroasă la început, așa de îmbătăta de jafuri, foamea începă să-și arate chipul supt și sarbăd. În sus și în jos, dincoace și dincolo de Siretiu, țara este pustie; grânele secerate stăteau la loc bun,

* Din volumul apărut de curând la București sub titlul: „Istoria lui Ștefan-cel-Mare, povestită neamului românesc de N. Iorga”.

iar oamenii, afară de nevolnici se aflau la Roman, între doue ape, a Moldovei și a Siretiului, în apropierea muntelui, în jurul lui Vodă. Suceava nu se putea lua fără să se înfrunte zilele reci cari se grăbiau; drumul înainte era închis și de primejdia Moldovenilor și de a Turcilor. Înnapoi inse, cu toată rușinea, putea să se întoarcă cineva, bătut, fără să se lupte. Da, — inse numai cu voia lui Ștefan.

Această voie o ceru Birtoc Ardeleanul, care sosise cu câteva mii de oameni, ca să împiedice o luare a Moldovei de către Poloni, pe care avea cine s'o oprească. Poate că el nici nu ceruse voia Craiului seu, care totuș se luptase și el odată cu acest frate fără astâmpăr, fără măsură și statornicie care era Ioan-Albert. Dar Voevodul Ardealului nu doria să verse sânge creștinesc, căci între Ungaria și Polonia se făcuse în 1492 o legătură mai ales împotriva Turcilor, ei sosise ca să împiedice și pe alții de a-l vărsă.

El se înțelese de-a dreptul cu regele polon: acesta trebuia să se ridice dinnaintea Sucevei fără nici-o întârziere și să se întoarcă înapoi pe unde venise. Cererea se primi cu bucurie, și se spune că Ștefan, căruia-i plăcea batjocura care umilește pe cei prea încrezuți, ar fi dat dușmanului seu sfatul cel bun de a merge tot pe drumul mare și de a nu se încurcă prin pădurile, vestit de rele, ale Moldovei, unde i s'ar putea întâmplă ceva neplăcut din partea atâtor oameni fără căpătiu ce locuiesc mai bine decât acasă în desișul fagilor Bucovinei.

Ioan-Albert nu fusese învățat îndestul prin isprava sa de până acum. Era zorit să ajungă în sfârșit în țara sa primitoare, unde sunt petreceri potrivite pentru un om de vârsta sa, unde e hrană și băutură din belșug și cântecele plutesc prin aierul greu de mirezme al odăilor de ospăț. Apucă de-a dreptul prin codri, ale căror poteci se suiau pe înălțimi, care se rupeau apoi în coaste prăpăstuite. Se înaintă încet, cu atâta mulțime obosită și sigură de pace. Până în codrul Cozminului, dincoace de Cernăuți, lângă ripa Derehliului, se cheltui o săptămână în capăt.

Mercuri sara, oastea ajunse, cu Craiul bolnav, zguduit de frigurile muștrării de cuget și ale mândriei rănite, în marginea dumbrăvii pe care el venia s'o boteze cu sângele ostașilor sei: Dumbrava Roșie. Copacii fremătau în noapte ca o amenințare și trunchiurile prin care trecuse limba fierăstraielor se clătinau ca, odată, la Crasna sau la Sepenic, în zile de mare nenorocire pe care le uitaseră bătrânii și nu le pomeniseră tinerii. Cărările erau înguste și gloata multă: până la căderea nopții se putură strecură numai călării din ținuturile Poloniei apusene, cari fure lăsați a străbate cele doue leghe de pădure și a-și face iarăș tabără de cealaltă parte, la Cozmin, în vale. Regele, cu cei mai mulți dintre ai sei, petrecu noaptea — ultima noapte pentru multe mii de oameni și pentru atâția fruntași cari aveau acasă curți domnești, supuși și bogății de tot felul — în tabăra cea veche.

A doua zi, când Moldova serbă pe Sântul Dumitru, trimbițele dădură semnalul de plecare. Pe rând intrară în codrul cuprins de neguri și înflorat de un vânt rece ca florii morții, tunurile greoaie, carele, straja, Craiul bolnav, dus într'un leagăn, călăreții Poloniei Răsăritene, cari știeau mai bine ce sunt Moldovenii, oastea cu plată și gloata.

Ioan-Albert ajunsese acum la mijlocul drumului, când chiotul obișnuit al Moldovenilor se innălță pe nepevestite, incremenind rândurile polone. Un vânt de primejdie zgudu codrul, și în urma regelui zidul de arbori căzu la pământ, tăind poteca. În zborul nebun al săgeților, țerănimea, curtenii, boierii, în frunte cu Domnul însuș, se aruncară asupra drumeților din coadă. Ei nu încercară măcar să se lupte, ei se închiseră în lagăr, ca într'un staul, pe care-l impresură lupii. Măcelul se sevârși aici, fără învierșunare, cu rânduiala unei pedepse ce se îndeplinește.

Regele smulse atunci cea mai frumoasă parte din călărețimea sa ca să scape pe cei cari muriau. Înaintea călăreților greoi, în legăturile de oțel ale căroră se rupeau, scânteietoare, razele soarelui de amiază, Moldovenii se dădură în laturi, umplând văzduhul limpede cu nenumerate săgeți. Nenorociții închiși în tabără se răpeziră atunci în pădure, unde găsiră alți nimicitori de vieți. Împlinindu-și sarcina lor mântuitoare, călăreții intrară înapoi în codru, care era singura cale spre tabăra cea nouă, spre șes, spre lumină și siguranță. Din toate părțile inse pândă primejdia: mulțimile innebunite părăsiră tunurile, carele, armele mai grele, cei din urmă călcău în picioare pe cei dintii, pe când sprintenii luptători, strecurându-se printre trunchiuri, aruncau lațurile și învărtiau securile și topoarele, fără cruțare. Codrul își pierduse drumul, innăbușit de morți, de uriașe sfărîmături stropite cu sânge, și soarele, apuind asupra acestei grozăvii, părea că aprinde un rug din vechile vremuri sălbatece.

Regele se odihni — de o jalnică odihnă — la Cozmin, satul de lângă pădure, și mai trecură câteva zile până putu să ajungă iarăș la vadul Prutului de la Cernăuți, pe unde venise așa de falos cu câteva săptămâni în urmă. Polonii nu mai știeau de unde să se păzească, atâtea brațe avea moartea pentru a-i ajunge. Ziua și noaptea, cete de călăreți se aruncau, chiuind de bucurie, ca vânătorul când descopere fiara, asupra bieților fugari, cari se dădeau în dosul carelor ce mai păstrasera. Întunecul nopții era spintecat de miile de limbi de flacăra ale buruienilor și miriștilor aprinse pe care vântul le zoria din urmă, făcându-le să alerge spre dușmanul țerii, — al pământului și al oamenilor, — ca niște uriași șerpi roșii. Trecerea Prutului se făcu la 30 ale lui octombrie cu multă greutate, căci Moldovenii nu părăsiră o clipă pe învinși, și riul își primi și el partea lui de morți. Cu o zi înainte, pe celalalt mal, puțin mai sus, Vornicul Boldur nimicise la Lențești pe toți Mazoviții, ce veniau să primească pe regele lor învins, și muriră până la unul fără să-l vadă în toată strălucirea rușinii sale. Străbătând Pocuția ca un fulger, Ioan-Albert ajunse la 12 novembre în Lemberg.

Așa ieșiră Polonii din Moldova, și o astfel de ieșire ticăloasă să o aibă în vecii vecilor toți oamenii nedrepti și lacomi cari vor călcă pământul muncit al țerii noastre ca să ne stingă neamul! Adâncurile codrilor și ripelor să nu ajungă pentru a le cuprinde trupurile sfărîmate, și buruienile pustii să se ridice pe mormintele lor! Căci pământul e al celui care l-a lucrat din neam în neam, și a se atinge de dânsul, e cea mai neiertată faptă de hoție ce se poate sevârși într'un ceas blestemat.

N. Iorga.

Contra Turcilor de-acuma.

*Fost-ai pentru țară soare,
Le-ai fost sprijin celor mici,
Domn temut de mari popoare...
Cu o mână de voinici,
Înfrățiți cu-a țerii glie,
Paznici buni ai legii lor,
Mântuit-ai de urgie
Umilitul teu popor.
Rușinat a fost de Tine
Turcul cel temut de toți.
Și-ai sădit în strănepoți
Dragostea de neam și lege
Și nădejdea în mult bine.*

*A zdrobit voinica-Ți ghioagă
Jugul Turcului păgân...
Cei ce lui Christos se roagă,
Desrobiți de-un Domn român,
Au grăbit să lecuiască
Urmele aceluia jug —
Tu 'n coliba păstorească
Și 'n a celor de la plug
Ai aprins nădejda dreaptă
Și încrederea în ei.
Din bărbați făcut-ai lei,
Din moșnegi profeți și preoți —
Vitejia Ta 'nțeleaptă.*

*De-ai fost mare 'n vremuri grele,
Rășboenii Te-au făcut,
Să Te-arăți stăpân pe ele...
A 'ncolțit și-a tot crescut
Veac de veac semânța-Ți sfântă
În pământul românesc.
Și nimic nu ne 'nspăimântă.
Uite, azi ne opăcesc,
Dară n'om cunoaște gluma,
Când semânța fruct va da.
Cornul Teu va adună
Neamu 'ntreg atunci în juru-Ți
Contra Turcilor de-acuma.*

Dionisie Stoica.

Mormântul lui Ștefan-cel-Mare.

Mormântul acestui Domn erou, despre care poporul român pomeneste cu atâta mândrie și emoțiune, și-i atribue tot ce-i mare și vitejesc din trecut, se află în Bucovina, în mănăstirea Putna. Ea este situată la poalele munților, în districtul Rădăuților. Capitala acestui district este orașul Rădăuți, situat pe linia ce duce de la Suceava spre Cernăuți, capitala Bucovinei. La 30 de chilometri de acest oraș, spre apus, la poalele munților Carpatini, într-o regiune romantică, se află comuna Putna, în care fiecare loc și fiecare culme amintește o faptă măreață din trecutul Românilor, aproape o legendă. La capătul acelei comune se află mănăstirea Putna, înființată de către Ștefan-cel-Mare.

Mănăstirea este înconjurată cu un zid cu me-

tereze, având spre răsărit, poarta de intrare cu un turn înalt, și spre apus, un alt turn, în care se păstrau în timpuri de restriște tesaurele mănăstirii și ale boerilor.

Zidurile mănăstirii nu sunt de pe vremea lui Ștefan-cel-Mare, ci din timpul lui George Ștefan Vodă, care a reînnoit-o, după ce a dărimat-o Vasile Lupul și Cazacii lui Timuș. Asta o adeverește inscripția slavonă de asupra ușii de intrare a bisericii:

„Această biserică a înnoit-o Io Georgi Ștefan Voevod și s'a sevrășit în zilele lui Istratie Dabija Voevod, în anul 7170 (1662).“

Toată biserică mănăstirii este presărată de morminte, cari aparțin familiei lui Ștefan-cel-Mare.

Plini de emoțiune trecem porticul, pronaosul și naosul bisericii, spre a ne apropia de mormântul lui Ștefan-cel-Mare, care se află în dreapta naosului sau templului bisericii.

„Apropierea de mormântul lui Ștefan, îți umple sufletul de niște mișcări lăuntrice, cari te transportă în trecutul cel glorios al țerii, condusă de acest extraordinar bărbat, mare erou și mare politic. Mișcarea sufletească te înflorează, te umple de lacrimi și te zgudue în toată existența fizică și spirituală. Ce va fi fost el în viața lui, dacă numai umbra lui are atâta putere morală?“ (Melchisedec, o vizită la câteva mănăstiri din Bucovina, f. 252.)

Un mausoleu de piatră, cu pereți de sticlă și decorat cu arabescuri, indică mormântul lui Ștefan-cel-Mare. Un acoperemânt, sau, cum se zice în limba ecleziastică, un pocrovăț de catifea roșie, brodat cu flori de aur, acopere piatra mormântală.

Pe marginea pocrovățului se află următoarea inscripție slavonă (bulgară ecleziastică), pe care o dăm aci în traducere:

„Io Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnitorul țerii Moldovei, a infrumusețat și a acoperit cu acest acoperemânt mormântul tatălui seu Io Ștefan Voevod, care a domnit în țara Moldovei 47 de ani și trei luni și carele s'a mutat pe vecinicul locaș în anul 7012 (1504) luna iulie, ziua de doua în ora a patra din zi.“

De desubtul acestui acoperemânt se află piatra mormântului, de forma unui trapez, care este de marmoră albă și decorată cu ornamente gotice.

Pe marginea pietrei mormântale se află următoarea inscripție slavonă (bulgară ecleziastică):

„Evseviusul Domn Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn al țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, ctitorul și ziditorul acestui sfânt locaș, carele aici zace și s'a mutat la vecinicele locașuri în anul 7... luna... și a domnit ani...“

Data morții lui Ștefan-cel-Mare lipsește și este indicată numai pe pocrovățul făcut de fiul lui, de Bogdan Voevod. Inscripția mormântală a fost, deci, pregătită de însuș Ștefan-cel-Mare.

În deceniile din urmă s'au așezat, lângă mormântul lui Ștefan-cel-Mare, mai multe urne de sticlă. În ele se află, după cum arată hârtiuțele de-asupra capacelor urnelor, resturile aflate în mormântul lui Ștefan-cel-Mare și în celelalte morminte ale bisericii la anul 1856, când ele au fost deschise de guvernul austriac. Cităm din aceste resturi: o parte dintr'o chlamidă domnească, de sigur din mormântul lui Ștefan-cel-Mare, câteva inele de aur din mormântul lui Bogdan-Vodă, o maramă sau o broboadă a unei

Doamne, brodată cu sirme de aur, și o păreche de cercei de aur de formă lungăreață și lucrați à jour.

Grigore Urechia, în cronică sa, zice astfel despre moartea lui Ștefan-cel-Mare.

„În anul 7012 (1504), multă vreme dacă s'a întors Ștefan Vodă de la Pocuția, la scaunul seu, la Suceava, fiind bolnav și slab de ani, ca un om ce eră într'atâția ani, în patru-zeci și șapte, tot în războaie și ostenele și neodihna, în toate părțile: de se bătea cu toții și după multe războaie cu noroc ce a făcut, cu mare jale a reposat marți, iulie în 2.

„Eră acest Domn om nu mare la stat — întreg la minte, nelenevos și lucrul seu știea să-l acopere; și unde nu cugetai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meșter; unde eră nevoe el însuș se vără, ca văzându-l ai sei, să nu înderepteze. Și pentru aceea, rar războiu de nu biruia. Așisderea și unde îl biruiau alții, nu pierdea nădejdea; că știindu-se căzută jos, se ridică d'asupra biruitorilor.

„Îngropat-au pe Ștefan Vodă în mănăstirea Putna, cu multă jale și plângere tuturor locuitorilor țerii, cât plângeau toți ca după un părinte al lor; că cunoșteau toți, că s'au scăpat de mult bine și apărire. Ce după moartea lui, îi ziceau sfântul Ștefan Vodă, nu pentru suflet, ci pentru lucrurile sale cele vitejești, carele nimenea din Domnii nici mai înainte, nici după aceea nu l-au ajuns.“

Din cointemporani ai lui Ștefan-cel-Mare, medicii venețiani doctorul Muriano și Leonard de Massuri, cari au petrecut la curtea din Suceava, descriu caracterul lui în culori foarte vii.

Leonardo de Massuri zice că Ștefan „s'a arătat la moarte ca și în viață și în sănătate, în același timp teribil și prudent.“

Iară doctorul Muriano scrie din Suceava într'a 27 decembrie 1502:

„Ștefan este foarte înțelept, iubit de supușii sei pentru clementa, justiția, energia și liberalitatea lui, bine constituit la corp, afară numai de gravul morb, de care sper să-l vindec.

„Ștefan zice că e înconjurat din toate părțile de dușmani, cu cari avuse până acum 36 bătălii, învingându-i în 34 și fiind invins numai în două“

Lângă mormântul lui Ștefan-cel-Mare, se află portretul lui. Este o lucrare de la sfârșitul secolului trecut și o imitație a chipului lui Christos din ceasloavele românești. Căutătura lui Ștefan-cel-Mare este a unui mort; ochii lui sunt inchiși. Portretul acesta nu e adevărat.

Cronicarul Grigore Urechia zice, că Ștefan-cel-Mare a zidit 44 de mănăstiri și biserici. În mai toate aceste biserici se află zugrăvit și portretul lui, și anume pe părătele de ctitorie din templul bisericilor sau în evangheliile din vremea lui Ștefan-cel-Mare, care se păstrează acolo până în ziua de astăzi.

„Pe părătele de dedicație din templul bisericilor din Voroneți, Bădeuți și din Petrăuți, toate în Bucovina, se află portretul lui Ștefan-cel-Mare, al Doamnei sale Maria, al fiului lor Bogdan și al fiicelor lor, și anume la biserica din Petrăuți a două fiice.

Ștefan-cel-Mare de obicei în costum roș, este mic la statură, cu fața plină, fără barbă și cu mustăți, cu păr lung, blond și cu capul cam plecat; ține biserica respectivă, oferind-o lui Isus Christos.

La aceste portrete găsim înse inconvenientul că bisericile acestea au fost devastate în mai multe

rânduri și apoi iar reînnoite. Arhitecții austriaci au constatat că în bisericile din Bucovina se găsesse mai multe pături de zugrăveli, cari provin de la reînnoiri. Portretul de la Voroneț este din anul 1546, adică când Ștefan-cel-Mare nu mai trăia.

Un criter sigur oferă înse portretele lui Ștefan-cel-Mare ce le găsim pe mai multe obiecte de pe vremea lui, cari n'au fost supuse unei înnoiri și au ramas intacte până în ziua de astăzi. Aceste obiecte sunt dverele sau perdelele de la ușile împărătești ale catapetesmei bisericesti, epitrafiele și evangheliile.

În tetraevangeliul din biserica Gurahumorului, scris în 1487, pe epitrafiful din biserica de la Petrăuți, fără dată și pe dvera din mănăstirea Putna, din anul 1500, tustrele dăruite de însuș Ștefan-cel-Mare, fiind în viață, se află portretul lui, care în esecutare se aseamănă mai mult cu portretul din biserica Voronețului. Ștefan este mic la statură, cu fața plină, fără barbă, cu mustăți și păr lung și blond.

Dionisie Olinescu.

O d ă

lui Ștefan-cel-Mare și Sfânt,

dedicată serbării de 400 de ani de la moartea marelui erou

*O Ștefane, voinic de fală,
Tu 'n țar' atunci ni te-ai ivit,
Când litfe crunte da năvală
Cu sabie și foc cumplit.*

*Acel potop de greu urgie
Eră să-i stingă pe Români,
Dar tu-ai pășit cu bărbăție
Scăpând moșia de păgîni.*

*De fala tu vorbește Baiu
Și Racova de brațul teu,
Când înțelese lighioaea,
Că domnul Ștefan este Leu*

*Alți martori vechi sunt Răsboienii,
Cosminul cu dumbrava sa,
Când cu panțiri și cu seimenii
Făcuși minuni în țara ta.*

*Dar' și ruinele cetății
Sucevei purure șoptesc,
Că stălp ai fost creștinătății
Și pentru neamul românesc*

*O gențu, dus la nemurire,
Privește tu de sus spre noi,
Fă rugă la dumnezeire,
Să ne scutească de nevoi!*

Suceava, în 2 iulie 1904

V. Bumbac.

În grădină

Frumoasă ești natură!
Flori, arbori infloresc.
Privindu-te, me fură
Un gând dumnezeesc.

Și gândul zboară, zboară,
Pe aripi de zefir,
Ca paserea ușoară,
Ducând un trandafir.

Du-i floarea mea d'adrechtul,
Du-i gândule pribeag
Ș-asează-mi-o pe peptul
A celui ce mi-i drag.

Șoptește-i lui în față
Ce mult îl tot iubesc,
Că fără el în viață
Eu nu pot să trăiesc.

Turturica plângătoare.

T ă c e r e.

Novelă de Leonid Andrejew.*

Într'o noapte de maiu cu lună strălucitoare, când cântau priveghitorile, intră doamna Olga în odaia de lucru a bărbatului ei — a părintelui Ignatie. Pe fața ei puteai ceti o durere adâncă. Lampa îi tremurâ în mână. Ea intră în odaie, înaintă cătră bărbatu-seu și atingându-i umărul i zise:

„Tată, vino la Vera!”

Părintele Ignatie-i aruncă o privire peste ochelari, fără să-și ridice capul, o privi lung și nemișcat, până ce preoteasa așeză lampa pe masă, lăsându-și mâna liberă trist în jos și până ce căzû făr' de puteri pe canapeaua scundă.

— „Cât sunteți voi de făr' de milă. — Tu și ea!” zise doamna Olga, apăsând cu un aer de des-nădejde pe cele doue silabe: mi—lă! Și fața ei bine nutrită și plină de bunetate o desfigură o schimonositură produsă de suferința amară și de amărăciunea adâncă, ca și când prin espresia feții, ar fi voit că arate cât de înfricoșat fără-de-milă au fost amândoi — bărbatul și fata ei.

— „Ei, să mergem, — zise el.

Doamna Olga se ridică iute de pe canapea și cu voce lingușitoare și sficioasă, zise: Numai să n'o dojenești, tătucule!... Tu știi cum ea!...

Camera fetei se află de-asupra, în mezzanină și scara îngustă de lemn se îndoiă sub pașii greoi ai părintelui Ignatie. Înalt și maiestos, își plecă capul, ca să nu se lovească de bârnela din catul de sus. Știea el, că și această convorbire cu Vera nu va avea nici un rezultat.

„Ce dorești? — întrebă Vera ridicând una din mâinile goale la ochi. Cealaltă mână o ținea pe plapoma albă. Semănă cu aceasta... albă, străvezie, rece.

„Vera, scumpă... începû mama, suspină și tăcû.

„Vera, — zise tatăl ei, silindu-se a-și molcomi vocea aspră: „Vera, spune-ne în sfârșit ce-ți lipsește?”

Vera tăcea.

„Vera, nu suatem noi vrednici de încrederea ta? Mama-ta și eu? Crezi că noi nu te iubim? Poți tu avea prietini mai buni, decât pe noi? Împărtășește-ne durerea ta... tu te vei ușurâ... crede experienței mele. Noi de asemenea... Vezi, cum suferem mama-ta...”

„Vera, dragă!”

„Și eu...” vocea uscată, aspră, tremurâ, ca și când s'ar fi rupt o coardă în ea... „eu, crezi tu, că me simțese bine? Crezi tu, că eu nu văd, că te roade ceva la suflet... te roade o durere mare... dar ce durere?... eu, tatăl teu, nu știu de ce suferi... se poate așa ceva?”

Vera tăcea. Părintele Ignatie își netezi barba cu mare băgare de seamă ca și când i-ar fi teamă, că i se pot înceștă degetele în ea, întocmai ca ghiarele unei păsări sălbatică, și continuă:

„La Petersburg te-ai dus fără de voia mea. Te-am blăstămat pe tine... neascultătoarea... pentru asta? Te-am făcut eu să duci lipsă de bani din cauza asta? Sau poți zice, că nu-am fost cu dragoste față de tine?... Ei, bine!... de ce taci?... Asta-i de la Petersburg-ul teu!”

Părintele Ignatie tăcû și în inchipuirea lui îi

* Un scriitor modern rus, din școala lui Maxim Gorki.

apărû un ceva înfricoșat de mare, un ceva de granit, furnicând de pericole necunoscute, de oameni streini, indiferenți. Și acolo a fost Vera lui... singurâ, făr' de scut... acolo i-au mâncat-o. O ură plină de scârbă se născû în sufletul seu, în potriva capitalei neînțelese, înfricoșate, precum și o altă mânie față de flică-sa, care zace înaintea lui și tace... tace cu încăpăținare...

„Petersburg-ul nu este amestecat într'atâta, — zise Vera, cărtind și închise ochii. — Mie nu-mi lipsește nimica... mai bine mergeți și ve culcați... este deja târziu.”

— „Vera, sufletele, — suspină mama, — fetița mea, deschide-ți inima cătră noi...”

— „Ah, mamă... — o întrepruse Vera cu nerăbdare.

Părintele Ignatie se așeză pe scaun, lângă pat și-i zise: „Așă? — Va să zică, ție nu-ți lipsește nimic? — întrebă el cu ironie.

„Tată, — zise Vera cu asprime, ridicându-se în pat, — tu știi foarte bine, cât de drag te am, pe tine și pe mama. Dar... iacă, simțesc la inimă puțintică durere... Va trece... zeu, mai bine mergeți de ve culcați. Mie încă mi-e somn. Și mâne... sau ori când... vom vorbi...”

Părintele Ignatie se scoală brusc în picioare, încât scaunul se lovește de părete, și prinde pe nevastă-sa de mână.

„Vino!”

„Vera, dragă!”

„Vino, îți zic, — strigă părintele Ignatie. — Și-a uitat de Dzeu... ce-i suntem noi?... Ce putem fi noi pentru ea?”

Și aproape cu putere scoase pe nevastă diu casă. Doamna Olga șoptiă plină de reutate, coborând scara: „U...u...u... părinte... Asta-i fapta ta! Tu ești de vină, că a ajuns așa. Numai de la tine are obiceiul asta! Pe sufletul teu să-ți fie fata! O, nenorocita de mine!”

Ea plângea și clipind din ochi des, nu văzû treptele și pași înainte, ca și când s'ar aruncă cu bucurie într'o groapă fără de fund.

Din ziua aceea n'a mai vorbit părintele Ignatie cu flică-sa și ea — părea că nici nu bagă 'n seamă asta. Ca mai 'nainte, petrecea Vera mai mult în odaia ei, sau se preumblâ prin ea incoace și încolo, neliniștită și-și frecă ochii cu palma, ca și când i-ar fi intrat ceva în ei. Și strinsă între acești oameni tăcuți, preoteasa, de la fire vorbăreată, veselă, trăiă singurică și părăsită, și nu știea ce să facă, ce să zică...

Câte-odată Vera eșiă și la preumblare. La o săptămână după convorbirea amintită, Vera ieși, ca de obicei, pe-afară. De atunci n'a mai văzut-o nimeni... în seara aceea s'a aruncat înaintea șinelor trenului, care a zdrobit-o.

A înmormântat-o însuș părintele Ignatie. Doamna Olga nu a fost la biserică; la știrea despre moartea ficei sale a lovit-o damblaua. Stătea în pat cu mâinile, picioarele și limba paralizate, până când în nemijlocită apropiere resună clopotul de înmormântare. Ea auziă, cum ies oamenii din biserică, auziea cântecul pe dinaintea ferestrilor și voiă să-și ridice mâna în semnul crucii — dar mâna nu-i dă ascultare... Voiă să zică: „Remas bun, scumpă Vera...” dar limba-i stătea în gură nemișcată, grea ca plumbul.

(Va urmâ.)

Soldatul rus și soldatul japonez.

Calitățile principale ale soldatului rus sunt bravura și rezistența.

Patriotismul ia la el forma unei credinți religioase, unui fanatism arzător; este devotamentul către țară, către sfânta Rusie. El împinge disciplina până la moarte. Este soldatul neschimbat de la Sevastopol și de la Plevna. El a probat că și-a conservat calitățile în aceeași Manciurie pe care a cucerit-o de la Chinezi în 1900. Acolo generalul Remenkamp, cu câteva batalioane de Cazaci din Amur și cu două tunuri, bătă, în ziua de 16 aprilie 1900, trupele chineze de 4000 pedestrii, 5000 cavaleriști și 12 tunuri.

Astăzi, câte sacrificii nu vor trage amiralul Alexieff și generalul Kuropatkin, din aceste trupe voinice și veghetoare pe cari nesuccesul nu le descurajează și cari sunt încă capabile să susțină un asediu ca al Sevastopolului? Cavaleria cazacă mai ales va juca un rol preponderant. Ea este admirabil organizată și pentru luptă și pentru serviciul de cercetași.

Cazacii din Amur și Ussuri nu se aseamănă de loc cu soldații europeni. Ei trăiesc mereu la câmp și sunt încă inapoiți în cultură, iar ofițerii lor se simt mai bine pe câmpul de luptă decât în saloane. În această privință să povestim o anecdotă pe care am auzit-o de la un martor, și din care se va vedea cât sunt încă de primitivi acești cazaci. Eră în anul 1900, în timpul când primele detașamente internaționale ocupară Pekingul și scăpase legațiunile. Se știe că în beția victoriei câțiva soldați se răsbunaseră luând prizonieri și în schimbul cărora primiau sume însemnate. Așa un cazac primise un bilet de la banca din Hong-Kong de 500 dolari (2700 lei); el nu cunoștea de loc valoarea prețioasei hârtii și căută s'o schimbe pentru bani sunători; avu nenoroita idee de a se adresă unui samsar care urmărește mai în totdeauna armatele în mersul lor, și se înțelese cu el prin semne. Cazacul ridică cele 10 degete adică cerea 10 lei pentru hârtia lui; samsarul îi arătă 5 degete și sfârși prin a-l convinge. Cazacul dedia pentru un bilet 5 lei în valoare de 2700 lei.

Acest caracter puțin primitiv al cazacului face din el un soldat cu o disciplină încercată. Cât privește pe marinarul rus, el este tot atât de dibaciu pe cât este de curajos; în privința aceasta, dealminteri, faptele au vorbit deja de eroismul comandantului incrușătorului „Koreiets” care făcù să sară vasul în aer, murind și el victimă a patriotismului, în portul Chemulpo, după ce împreună cu „Variag” susținù o luptă crâncenă cu o întreagă escadră japoneză.

Soldatul japonez aduce în conflictul actual aceleași calități de bravură ca și soldatul rus. Are mai puțină tenacitate, dar mai multă mândrie.

Acest popor tiner, care în trei-zeci de ani a trecut de la barbarie la rangul de mare națiune, se prepară de mulți ani pentru conflictul de azi.

Încă din școală tinerului japonez i se spune că face parte dintr'un imperiu care trebuie să biruiască pe ori-care altul: „Din toate țările, țara noastră are un împărat care e fără rival în lume”, se cântă în școlile primare. Într'o carte clasică se citește: „Ma-

rele nostru imperiu, guvernat de înțeleptul seu împărat, este superior ori-cărei țeri din lumea întreagă”. Sau: „Japonezul este călăuzit de amorul virtuții, iar nu ca Europeanul care nu caută decât plăcerea”.

Această exaltare națională este mai ales îndreptată contra Rusiei.

Astfel preparat din copilărie, soldatul japonez nu poate fi decât curajos și patriot; victoriile contra Chinei, i-au mărit mândria și încrederea în sine. El se crede, și este adesea egal cu cel mai bun soldat european. El face puțin exercițiu cu armele, dar multă gimnastică, tir și scrimă.

S'a zis despre Japonia, cu oare-care severitate, că este o imitație reu făcută și că grabnica ei transformare eră mai mult aparentă decât reală. Dacă această învinuire nu se aplică organizației ei militare și navale care este cu adevărat escelentă, este înse juitificată în ceea ce privește starea morală. În războiu el își pierde grabnic calitatea de civilizată și-s recapătă ferocitatea, vechilor războinici japonezi, daimiozii și samurazii. În 1894, Japonezii au masacrat 2000 de Chinezi după luarea Port-Arturului. Dar mai ales în insula Formoza purtarea lor a fost îngrozitoare.

Brav și feroce, astfel este soldatul japonez.

În timpul războiului internațional în China, în 1900, japonezii cereau să li se dea cele mai periculoase misiuni. Eră destul ca un general francez sau german să declare că cutare recunoaștere eră imposibilă pentru ca japonezii să respundă imediat: „O s'o facem noi!”

Iată în câteva cuvinte caracterele celor doi combatenți din Extremul-Orient.

P.

Doine populare.

Du-me Doamne într'o zi,
Să-mi vad mândra unde-o fi,
Și l-ameazi unde se culcă,
Să me duc și să-i fac umbră.

Țucu-ți mândră ochii tei,
Bine seamănă cu-ai mei;
Țucu-ți mândră geane ta,
Bine seamănă cu-a mea.

Nană focul să te ardă,
Mie tare-mi ești tu dragă;
Când te vad ziua la soare,
Par că vad aur ș-o floare;
Când te vad pe inserat,
Par că vad un diamant.

Draga mea, subțire-n trup,
Harnică maic'ai avut,
De frumoasă te-o făcut,
Cu ochi mândri de ochit,
Cu sprâncene de-amăgit,
Cu gură de celuit.

Mândrută, dușmanii noști,
Ș-ar da boii cei frumoși,
Să ne vadă mânioși.

(Din Bihor.)

Nicolau Firu
invățător.

SALON.

Al 4-lea centenar al morții lui Ștefan-cel-Mare.

La 2/15 iulie s'au împlinit 400 de ani de la moartea gloriosului Voevod Ștefan-cel-Mare al Moldovei.

Națiunea română, în diverse centre culturale, a luat hotărârea să serbeze ziua aceasta cu toată solenitatea potrivită nemuritorului seu erou.

Conform decisiunilor, serbarea s'a ținut în 4 locuri și anume la *Suceava*, fosta capitală a lui Ștefan-cel-Mare; la *Putna*, unde este înmormântat; la *București*, actuala capitală a României și la *Borzești* unde s'a născut eroul.

În momentele când scriem aceste rânduri, vineri în 2/15 iulie dimineța, nu putem încă avea informațiuni despre succesul serbărilor. De ocamdată dar nu putem decât să dăm programa stabilită pentru acele.

Serbarea din Suceava.

Astăzi vineri în 2/15 iulie se celebrează în orașul Suceava din Bucovina, în biserica Mireuților, de către păr. Balmoș, egumenul mănăstirii, un mare parastas, la care vor lua parte Românii din capitala de odinioară a lui Ștefan-cel-Mare, împreună cu elevii școalelor.

După sfârșirea serviciului divin, se va face procesiune la ruinele Cetății, castelul de odinioară al lui Ștefan-cel-Mare. Aici se va ținea parastas. Se va cânta imnul festiv, oda de Vas. Bumbac, pe care o publicăm în nr. acesta, muzica de E. Mandicevschi. Dl profesor Eusebiu Popovici va ținea un discurs comemorativ. Se va cânta: „Cântecul lui Ștefan-Vodă“, de Vas. Alecsandri, muzica de Musicescu. Cântările se vor executa de corul reuniunii de cântare „C. Porumbescu.“

Serbarea de la Putna,

de sigur cea mai imponentă între toate, unde întreg neamul românesc a trimis reprezentanți și depeșe de aderență, a început astăzi vineri și se continuă mâine sâmbătă.

Pentru aranjarea acestei festivități s'a constituit în Bucovina un comitet aranjator în cap cu președintele Eudoxiu bar. de Hurmuzachi și secretar dr. Ștefan Saghin.

Comitetul aranjator a statorit următorul program :

Vineri în 2/15 iulie 1904 se va oficia în biserica mănăstirii Privighierea.

Sâmbătă dimineța, în 3/16 iulie :

1. Utrenia. 2. Liturghia la care va pontifica În. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropoliul dr. Vladimir de Repta cu mare asistență. Cântările liturgice vor fi executate de corul societății filarmonice „Armonia“. 3. Predică. 4. Părăstas, oficiat de I. P. Ssa metropolitul cu numeroasă asistență. Cântările vor fi

executate de corul societății „Academia Ortodoxă.“ 5. Depunerea coroanelor închinatelor memoriei Voevodului Ștefan-cel-mare, din partea diferitelor corporațiuni, societăți etc.

La serbarea de la Putna este reprezentată și Academia Română, prin o delegațiune aleasă dintre membrii ei.

La orele 12 amiazi : Discursul dlui profesor universitar dr. Dimitrie Onciul.

La orele 2 după amiazi : Prânz comun.

La orele 4 după amiazi a, în grădina mănăstirii: 1. Imn, executat de corurile societăților „Armonia“ și „Academia ortodoxă“. 2. Bineventarea publicului. 3. Discursurile reprezentanților studențești, cari sunt a se anunța până în 29 iunie (12 iulie) 1904 la secretarul comitetului festiv dl dr. Ștefan Saghin, profesor universitar, Cernăuți str. Balș nr. 15. 4. Imn, executat de către societățile „Armonia“ și „Academia Ortodoxă“. Pe deal : Discurs istoric pentru popor.

Serbarea la București

se va face azi vineri 2/15 iulie 1904, pe piața Victoriei și va începe la 8 ore dimineța precis.

Vor asista la serbare toți ofițerii din garnizoana București, câte un detașament din cele trei arme cu drapel și muzică ; toți profesorii și institutorii din București, studenții universitari și elevii școlilor secundare și primare.

Programa serbării va fi cea următoare: 1. Imnul regal, cântat de muzicile militare. 2. Serviciul religios, făcut pe o estradă anume, pentru pomenirea lui Ștefan Voevod, a părinților, soțiilor, fraților și copiilor sei, a căpitanilor oștilor sale, a boerilor, sfetnicilor și oștenilor sei. 3. Imnul lui Ștefan-cel-Mare, de dl I. Costescu, maestru de muzică, executat de corul școlilor secundare și speciale din București. 4. Cuvântare ținută de un student. 5. Cuvântare ținută de un profesor. 6. Cuvântare ținută de dl ministru al cultelor și instrucțiunii publice. 7. Recitarea unei bucăți în versuri de către un școlar. 8. „Deșteaptă-te Române“, executat de corul „Carmen“ sub direcția dlui G. Chiriac. 9. Imnul regal, executat de corul școlilor secundare și speciale. 10. Defilarea armatei, primită de cel mai vechiu dintre ofițerii superiori de gradul cel mai mare. 11. Defilarea elevilor, condusă de maestri de gimnastică respectivi, în ordinea următoare: Studenții universitari, liceele Sf. Sava, Lazăr, Mateiu-Basarab, Mihaie-Viteazul ; gimnaziile Cantemir și Șincai, Seminarul Central, Școala normală a Societății pentru învățatura poporului român, Școala comercială de gradul II.

12. Defilarea cortegiului istoric, reprezentând intrarea în Suceava a lui Ștefan-cel-Mare, împreună cu Vlad-Țepeș, urmați de boerii, căpitanii și oștenii lui Ștefan. Cortegiul va urma calea Victoriei, bulevardul Elisabeta, splaiul Dimboviței și șoseaua Cotroceni.

Serbarea din comuna Borzești,

în județul Bacău, locul natal al lui Ștefan-cel-Mare, se va organiza în ziua de 4/17 iulie și are să fie una din cele mai frumoase.

La aceasta serbare va asista și dl ministru Sp. Haret, cu un mare număr de invitați și persoane oficiale din București.

Pe deal, în apropiere de istorica biserică din

localitate, se va construi un pavilion unde se va celebra serviciul divin. Tot pe deal se va construi o tribună pentru cei invitați, unde va lua loc și unul dintre dñii miniștri. Jos pe șes se va construi o a doua tribună, în fața căreia vor defila școlile din Bacău, precum și un impozant cortegiu istoric, identic cu cel care se va forma în București.

Se vor da la prânz și seara 2 mese mari, la cari vor lua parte atât invitații, cât și țerănimea. Spre seară se va da o serbare școlară cu danțuri naționale, coruri și producțiuni de gimnastică. Tot în aceeași zi se va face într'un anumit pavilion distribuția de premii a elevilor liceului din Bacău.

Amenunte despre serbări.

Precum vedem din aceste schițe, serbarea de la Putna va avea importanța că va lua parte la ea întreg neamul românesc.

Cea de la București va prezenta un caracter măreț mai ales prin cortegiul alegoric care va reprezenta oastea lui Ștefan.

Cea de la Borzești va fi interesantă prin participarea în număr mai mare al poporului.

La Iași asemenea s'au făcut importante pregătiri pentru ca serbătoarea să nu fie mai pe jos. Secțiunea Ligei a pus în lucrare un Album festiv, cu a cărui redactare și alcătuire a fost încredințat dl Vladimir Mironescu, arhitect și pictor academic. S'a făcut în Nürnberg o medalie comemorativă, care poartă pe avers capul lui Ștefan-cel-Mare după cea mai bună fotografie lucrată de pictorul Bucevsky din Bucovina. Imprejurul capului stă scris 1457—1504—1904. Pe revers medalia poartă stema Moldovei (cap de bou.) Medalia este ornată cu inscripțiunea comemorativă a serbării acestor 400 de ani. Mărimea medaliei e de 27 mm. și bătută în 2 feluri: una de culoare argintie și una de culoare aurie. Medalia costă un leu. Fiecare cumpărător primește o cartă poștală artistică, reprezentând pe marele voevod stând în picioare alături de o masă, pe care se află coroana țerii lucrată de pictorul Bucevsky.

Aceasta memorabilă aniversare se va serba tot azi la 2/15 iulie în toată România, în toate orașele și comunele. Pretotindenii armata va da concursul seu puternic serbărilor.

Ministeriul cultelor din România a întocmit rugăciunile cari se vor ceti la pomenirea lui Ștefan-cel-Mare și oștenilor lui în 2 și 4 iulie. La sfârșitul ceremoniei religioase, ingenunchiând tot poporul, preotul va ceti cu voce înaltă o rugăciune specială pentru această ocaziune solemnă. Rugăciunile sunt însoțite de un pomelnic al lui Ștefan-cel-Mare, al neamurilor și boerilor lui. Ministrul de domenii a hotărât, ca să participe atât el, cât și elevii școlilor de agricultură de la Herăstrău și de silvicultură de la Brănești, la excursiunea ce se va face la Putna la mormântul marelui Voievod.

Pentru comemorarea centenarului s'au făcut și cărți poștale ilustrate reprezentând localitatea Borzești; biserica din aceasta comună; Codrii Cosminului în momentul când soldații lui Albert, regele Poloniei, căzuți prizonieri ai lui Ștefan-cel-Mare, arau cu ghindă dealurile codrilor; mănăstirea Putna unde se află înmormântat voievodul, etc.

Medaliile cari se vor distribui în acest an elevilor premiați din școlile primare ca și din cele se-

cundare, vor purta și ele ca amintire, portretul lui Ștefan-cel-Mare, cu o inscripțiune ocazională.

Pe la toate bibliotecile rurale și pe la școli se vor trimite de cătră administrațiunea casei școlilor, mai multe lucrări ale diferiților autori români privitoare la viața lui Ștefan-cel-Mare, precum culegeri de poezii populare, de anecdote, de povești și legende, tipărite de către aceasta administrațiune.

O serie întreagă de măsuri în sfârșit s'au luat de dl ministru al instrucțiunii publice pentru succesul deplin al serbărilor.

Cortegiul istoric din București

va fi format din grupuri de călăreți purtând costumele și armele timpului, aranjați în ordinea următoare:

•Buciumașii“, cu lungi baciune pe după gât, merg în fruntea cortegiului. „Toboșarii“, având fiecare tobe de ambele părți ale calului. „Surlașii și Trimbițașii“, formând grupul muzicanților. „Ceata Steagului“, ostași în armuri formând garda de onoare a steagului, reconstituit după steagul autentic al lui Ștefan, aflat la muntele Atos.

În mijloc „Stegarul“, are în dreapta și stânga lui doi alți ostași, purtând halebarde cu steaguri mai mici; ei sunt urmați de alți patru helabardieri.

Urmează apoi: „Grupul Domnesc“, format din Ștefan-cel-Mare, în veșminte istorice de ceremonie, purtând coroana pe cap și sceptrul în mână. Alături de el Vlad-Țepeș, de asemeni în haine de ceremonie, având pe cap cunoscuta lui căciulă de perle și ținând în mână sceptrul domnesc. „Grupul copiilor de casă“: Șeșase tineri coconi luxos veșmântați formează garda de onoare a voevozilor, purtând în mâni lungi spade de procesiune. „Sfetnicii domniei: Marele Vornic Boldur și marele Logofăt Tăut, boeri bătrâni în veșminte de curte, purtând în mâni buzdugane, semn al puterii. „Sfatul boerilor mari: Spatarul, Vistiernicul, Postelnicul, Comisul, Stolnicul și Paharnicul în veșminte de curte. „Păcălabii, cel de Hotin și cel de Cetatea-Albă, merg în fruntea armatei, și sunt urmăriți la distanță de ceilalți păcălabi de Neamț, Roman și Orhei. „Aprozii“ foarmează șirul, care încheie alaiul domnesc și după care începe să treacă: „Corpul Hânsurilor“, format din cete de așa ziiși „Voinici“, comandați de „Viteji“. Fiecare ceată de voinici are în cap pe halebardierul cu steagul cetei; cetașii poartă costume naționale moldovenești, iar ca arme, scuturi, arcuri după gât, tolbe cu săgeți, arbalete, sulite, topoare, halebarde, măciuci, paloșe, etc. Ei formează 15 cete, comandate de căpeteniile lor (vitejii), cari poartă pe umăr vechiul topor cu două tășuri.

Un jubileu cultural.*

Zilele trecute s'a serbătorit în Oradea-mare, la Zhotarele despre apus ale teritoriului locuit de români, un jubileu rar în felul seu și cu atât mai vrednic de luarea aminte și alăturarea cu sufletul a tuturor românilor, cu cât el privește, în primul rând idealul unității noastre culturale. Spre acest ideal, în adevăr, au năzuit, timp de 40 de ani, revista social-literară „Familia“ și venerabilul ei întemeie-

* Din „Universul“ de la București din 24 iunie 1904.

tor, astăzi încă neobositul ei redactor respunzător și editor, dl Iosif Vulcan. Fără o șovăire, prin timpuri bune, dar mai adesea grele, redactor și revistă au stat la postul lor de sentinela neadormită a limbii și literaturii românești, — acolo unde acest post cu mai multă dreptate se poate chema un post de onoare, ... hrănind dragoste pentru această limbă și această literatură în inimele, am putea zice a două generații, până acum. Une-ori „Familia“ a fost secundată și de alte consurori, dar foarte adesea ea a ramas ani întregi singura revistă literară, unica făclie arzând fără încetare, pentru conștiința națională, înflorind în frumosul literar, la românii de peste munți.

Ea, cea mai veche dintre revistele noastre, a dovedit și cea mai viguroasă putere de viață, — mulțumită stăruinței în bine a *unui și aceluiaș* bărbat, care pentru aceasta a fost așa dar serbătorit, așa cum a meritat, și așa cum puțini alții au știut vre-odată să merite.

Societățile culturale de peste munți — și în fruntea lor Academia, care este a tuturor românilor cea mai înaltă instituție culturală, — au rostit cu acest prilej cuvântul lor de laudă și de felicitare.

Literații români de pretutindeni, prin scrisori, urări sau colaborări la numărul jubilar al „Familiei“, au ținut să ia parte la această serbătoare, care a atins astfel proporțiile unei adevărate manifestații naționale-culturale românești. Tinerimea de pe la școalele înalte din Viena, Paris, Budapesta, Cluj, n'a uitat nici ea să aducă accentul cald și entuziast solemnității impunătoare a serbării.

Lucru cu totul firesc de altfel! Societățile culturale de peste munți nu putea să nu serbătorească jubileul unui bărbat care în sinul lor este fruntaș; una din ele, societatea pentru înființarea teatrului românesc peste munți, este chiar întemeiată, acum vr'o 30 și mai bine de ani, de actualul ei președinte, dl Iosif Vulcan. Academia Română numără de asemenea, pe redactorul „Familiei“, de mai mulți ani, printre membrii ei, iar acum, cu ocazia jubileului, ca un deosebit semn de recunoaștere și cinstitoare, l-a ales președinte al secțiunii ei literare. Literații români au a stimă în dl Vulcan pe unul din cei mai distinși, prin roadele muncii sale, colegi și înainte mergători... Tinerimea în sfârșit, — tinerimea înflăcărată și entuziastă, are să vadă aci în fața ei un exemplu, un model de ceea ce entuziasmul și înflăcărarea juvenilă trebuie să devină, cu timpul, spre a-și afla rostul adevărat și a-și atinge încoronarea vrednică: stăruința bărbătească în idealuri, pildă bătrânească de lăsat moștenire viitorimei!

LITERATURĂ.

Concursul literar al Societății pentru fond de teatru român. Se știe că Societatea pentru fond de teatru român anunțase un concurs cu premiu de 500 de coroane pentru cea mai bună piesă originală. „Familia“ ca organ al Societății este informată din parte competentă, că la concursul acesta, până la termenul de 1/14 iunie, au intrat la comitet următoarele piese: 1. „Figura neagră“, sau „Lupta între cei obișnuiți și obișnuiții“. Episod istoric. Tragedie, 5 acte. 2. „Ireparabilul“, piesă în 5 acte. 3. „Lichele“, piesă dramatică în 2 acte. 4. „Năbădăile magnetis-

mului provocat“, farsă în 3 acte. 5. „Pintea Viteazul“, dramă ist. în 3 acte și 1 tablou. 6. „Prăpastie“, dramă în 3 acte și 1 tablou. 7. „Sergentul Cartușiu“, comedie în 2 acte. — Cele de sub 3 și 5 sunt trimise de la noi, celelalte din România.

Documentele lui Ștefan-cel-Mare. Ministerul cultelor și instrucțiunii publice al României, cu ocazia aniversării de 400 ani a morții lui Ștefan-cel-Mare, a însărcinat pe dl Ion Bogdan, profesor de limbile slave la universitatea din București și membru al Academiei Române, să pregătească o ediție complectă a documentelor eșite din cancelaria lui Ștefan-cel-Mare. El se adresează prin urmare tuturor persoanelor particulare sau instituțiilor publice, care posedă în colecțiile lor documente (acte, hrisoave, răvașe sau corespondențe) de la Ștefan-cel-Mare, cu răgăminte de a trimite aceste documente la Academia Română din București, unde vor fi păstrate în siguranță și copiate spre publicare. Tuturor celor ce vor răspunde la acest apel li se vor elibera chitanțe de primirea documentelor din partea bibliotecarului Academiei Române, iar documentele li se vor înapoiă îndată ce vor fi copiate sau fotografiate. Ministerul face un apel călduros către toți proprietarii de documente de la Ștefan-cel-Mare și-i roagă să urmeze acestei invitații și să contribuie astfel fiecare la succesul publicației, menite să fie un moment vrednic de marele Domn, pe care Românimea întreagă îl serbează astăzi.

Serbarea Ștefan-cel-Mare în literatură a produs o mulțime de publicațiuni și serii noi, scoase la lumină în deosebi la București. Din ele remarcăm următoarele:

Istoria lui Ștefan-cel-Mare, povestită poporului românesc de N. Iorga și tipărită pe cheltuiala ministerului de instrucțiune publică al României; doue edițiuni, una populară, alta de lux.

Mormântul lui Ștefan-cel-Mare, de Dionisie Olinescu, profesor, membru corespondent al Societății Geografice române și al Comisiei c. r. de arte și monumente istorice din Viena.

Amintiri ale poporului despre Ștefan-cel-Mare adunate de G. Theodorescu-Kirileanu.

Povestea lui Ștefan-cel-Mare pentru poporul român, de dna Laurenția Gribincea din Iași.

Serbătorirea lui Ștefan-cel-Mare, Domnul Moldovei, la al 4-lea ceutenar al seu, 2 iulie 1904, de V. Săghinescu. Cuprinzând: Figura și columna lui Traian. Istoricul românismului de acum 200 ani. Figura lui Ștefan-cel-Mare ca tiner și bătrân în domnie. Istoricul vieții și ai domniei lui Ștefan-cel-Mare. Iași 1904.

Bătrânul Dan, roman de Becescu-Silvan, care asemenea se petrece în epoca aceea.

Istoriografi vechi, istoriografi noi. Sub titlul acesta, dl Teodor V. Păcățianu a scos la lumină în Sibiu un volum care conține un studiu critic în chestia vechii metropoliei ortodoxe române. Lucrarea e o polemică cu dl A. Bunea și cu dl N. Iorga, scrisă în o formă cumpătată și în o românească frumoasă, care de sigur va atrage mulți cetitori. Prețul 2 coroane.

Cugetare engleză.

Cei mai buni doctori sunt: Doctorul Veselie, drul Dietă și drul Liniște.

TEATRU.

De la Teatrul Național din București. Pentru serbarea aniversării de 400 de ani de la moartea lui Ștefan-cel-Mare s'a anunțat la Teatrul Național din București o reprezentație extraordinară, pe 2/15 iulie, cu drama istorică „Ștefan-cel-Mare” de distinsul profesor și artist State Dragomir.

Teatru în Maer. Tinerimea studioasă din Maer a aranjat duminică în 10 iulie n. reprezentație teatrală. Program: 1. „Trei doctori” comedie într'un act, localizată de Virginia A. Vlaicu. 2. „Cucul Țiganului”, anecdotă de Th. D. Speranță. 3. „Puterea dragostei”, piesă țerănească într'un act de Ioachim Pop. După teatru, dans.

Teatru în Riusadului. Inteligența română din Riusadului și jur a aranjat marți, în 29 iunie 1904 st. v. (la ss. Ap. Petru și Pavel) producțiune teatrală în localul școalei din Riusadului, cu următorul program: 1. „Otravă femeiască”, piesă teatrală într'un act de N. Țințariu. 2. „Despre lene”, trilog de M. Drăgan, predat de trei fetețe. 3. „Peatra din casă”, piesă teatrală într'un act de V. Alecsandri. 4. „Herșeu Bocegiul”, monolog de V. Alecsandri. După teatru joc.

Concert și teatru în Sasca-montană. Inteligența română din Sasca-montană a aranjat marți la St. Petru un concert de coruri și declamațiune. Apoi s'a jucat: „Pentru ochii lumii” comedie în 2 acte de Labiche, localizată de Gill.

MUZICĂ.

Reuniunea română de muzică din Brașov, sub conducerea magistrului G. Dima, a aranjat luni la 11 iulie n. un concert escelent în sala redutei de acolo cu un program bogat și variat, din care relevăm admirabila compoziție „Mama lui Ștefan-cel-Mare” de G. Dima. Aflăm din „Gazeta Transilvaniei” că aceasta reuniune va da zilele aceste un concert și în castelul Peleş din Sinaia, înaintea familiei regale române și a Curții regale. Concertul din Brașov, precum aflăm din „Gazeta Tr.” a reușitescelent. Mai mult a impresionat, publicul românesc ultimul punct al programei, balada de G. Dima „Mama lui Ștefan-cel-Mare”, o piesă mare de concert pentru cor mixt, solo de bariton și alt, cu acompaniament de orchestră. Balada aceasta este par că ruptă din sufletul poporului românesc. Ea ne înfățișează figura măstoasă a marelui erou, care după tradițiunea populară s'ar fi reintors rănit după o luptă grea, căutând adăpost în castelul seu; apoi figura eroică a mamei lui Ștefan, și figura dulce și „suavă” a tinerei Domnițe. Balada aceasta este fără îndoială una din cele mai reușite compoziții ale dlui Dima, cu efecte dramatice muzicale de o putere covârșitoare. Esecutarea n'a lăsat nimic de dorit. Solurile esecutate de recunoscuții noștri soliști, dna G. Dima și dr. V. Saftu, au fost prestațiuni rare artistice. Atât în balada aceasta, cât și în piesele „Solia Primăverii” de Gade, „Fericii sunt cei goniți” de G. Dima și „Cântecul de iubire” ale lui Brahms, corul Reuniunii s'a dovedit din nou ca un cor escelent, instruit și disciplinat. O plăcută surprindere au cauzat auditorului solistele: dna Ciureu și dșoara Baiulescu, cari prin prestațiunile lor alese s'au dovedit din nou

ca puteri remarcabile ale reuniunii de cântări. Acompaniamentul la pian (la piesa „Cântecul de iubire”) a fost susținut în mod măestru de cunoscutele pianiste dșoarele E. și M. Dima.

Concert în Lugos. Reuniunea română de cânt și muzică din Lugoj a dat în duminica trecută concert sub conducerea dirigintelui I. Vidu, în grădina otelului „Concordia” cu următorul program: 1. „Păstorita” cor mixt și solo de A. Gevaert—D. G. Kiriac. 2. „Cântecul streinătății” cor bărbătesc aranjat de I. Vidu. 3. „Deșteptarea pasărilor” cor pe trei voci egale și duet-solo cu acomp. de pian, de I. Concone. 4. a, „Auzi valea?!” cor bărbătesc. b, „Păc!” cor. bărb. aranjate de I. Vidu. 5. „Fetița din Toscana” cor miest de L. Gordigiani—I. Vidu. 6. „Primăvara” cor pentru trei voci egale și solo cu acomp. de pian, de F. Campana. 7. „Din șezătoare”, cor mixt și solo de I. Vidu. Soli: Dna E. Avramescu, dna E. Boeriu, dna M. Molitori și dl I. Dragomir. Acompaniamentul de pian susținut de dna M. Branisce. După concert dans.

Reuniunea română de cântări din Brașov la Sinaia în castelul regal Peleş a dat joi după miazăzi concertul despre care vorbim mai sus. Acest concert, ne spune „Gazeta Tr.” s'a aranjat în urma invitării Maj. Sale Reginei, care ș-a esprimat în mai multe rânduri dorința d'auzi corul dlui prof. G. Dima. Programul a fost următorul: 1. G. Dima: „Salvum fac regem”, cor mixt și orchestră. (Înehinat Majestății Sale Regelui Carol I al României.) 2. G. Gima: „Fericii sunt cei goniți pentru dreptate” cor mixt a capella. 3. I. Brahms: „Cântecul de iubire” pentru cor mixt și acompaniament a 4 mâni. 4. G. Dima: Trei cântece populare românești a, Fântână cu trei izvoare; b, Mândrulița de demult și c, Nu-i dreptate nu-i! 5. N. W. Gade: Solia primăverii, piesă de concert pentru cor mixt și orchestră. 6. G. Dima: Mama lui Ștefan-cel-Mare, baladă pentru solo, cor mixt și orchestră.

Concertul Corfescu la Hațeg. Dl Corfescu, bariton de la București, a dat în 2 iulie concert în Hațeg. Concertul a reușit foarte bine, căci artistul are o voce puternică și o școală rutinată. A fost acompaniat pe pian escelent de dșoara Cornelia Baci, fiica Hațegului, elevă a școalei civile de fete din Sibiu.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Iuliu Nicolaevici*, vice-notar comitatens în Timișoara și dșoara *Anbița Maior*, fiica dlui dr. Ioan Maior, medic în Liget, s'au fidațat. — Dl *Dimitrie Rizeanu*, magistrat în Câmpulung (România) și dșoara *Hareti Russu* din Brașov se vor cunună la Brașov în duminica viitoare. — Dl *Zaharia Popovici* din Mehadia și dșoara *Iuliana Cârpan* din Caransebeș s'au logodit. — Dl dr. *Iuliu Malinaș* și dșoara *Valeria Poruțiu* din Bistrița s'au logodit. — Dl *Radu Prișcu*, învățător la școalele centrale gr. or. române din Brașov, s'a logodit acolo cu dșoara *Eleftera Stinghe*. — Dl *Ioan Negruțiu*, funcționar de stat în Lőcse și dșoara *Aurelia Covrig* din Nirășteu, s'au cununat. — Dl *Ioan Halmăgean* învățător în Păncota și dșoara *Maria Țapoș* învățătoare tot acolo s'au logodit. — Dl *Ilariu Vlad* și dșoara *Elena Morariu* se vor cunună la 24 iulie n. în Juriul-de-Câmpie.

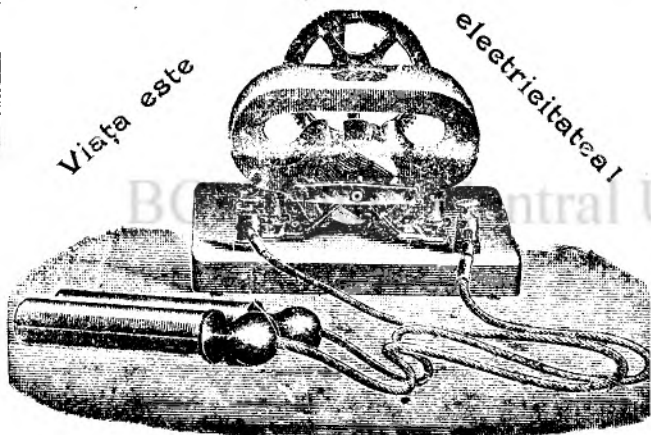
Advocați noi. Dnii dr. *Liviu Ghilezan*, dr. *Ion Vaida-Voevod*, dr. *Aurel Szabo*, dr. *Cornel Iancu*, *Eugen Piso* și *Alexandru Maxim Pop* au făcut cenzură de avocat. — Dl dr. *Alexandru Moșariu* s-a deschis cancelaria în Ibașfalău (Erzsébetváros.)

Au murit: De când am sîstat obiceiurile noastre informațiuni, au încetat din viață: *Muciu Marie Urechidă*, prim-pretor emeritat, în Sibiu la 6/19 mai în etate de 65 ani; — *Teodor Anthon*, căpitan ces. și reg. în penziune, în Năsăud, la 19 mai n., în etate de 80 ani; — *Maria I. Gogonea*, n. Meșianu, în Zernești, la 7/20 mai, în etate de 54 ani; — *Teodor Mihulin*, preot gr. or. în Berindia, la 5/18 mai, în etate de 78 ani; — *Dorina Coroian n. Rațiu*, soția dlui Iuliu Coroian, avocat în Cluj, la 7 iunie; — *Veronica Pop n. Nemeș*, protopopeasă văduvă, în Dârgea, la 6 iulie, în etate de 75 ani; — *George Șfurle*, paroc gr. cat. în Cehei, la 14 iulie n., în etate de 51 ani.

Proprietar, redactor responsabil și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)

Reînnoirea și lungirea vieții cu „Electrophor”-ul original de America.

Instrument medical electric vindecător, pentru folosință privată.

Atrag atențiunea oamenilor cari pătînesc de morhuri și sunt slabi, asupra acestui instrument de electricitate și le dau sfatul ca să-l folosească pentru că: **Electrophor-ul** întărește nervii, reînnoește sângele, ne redă mințea și simțirile agerite. Asigură lucrarea regulată a sîngelui și nervilor și ne scutește de toate boalele.

Dr. Bourg, vestitul profesor de la facultatea de medicină din Paris astfel s'a declarat despre „Electrophor”: Nu numai măriștile, reuma, sgarciurite, nervii și asthma au vindecat-o, acolo unde știința medicilor n'a mai putut ajuta, ci și boalele de nervi, durerile de cap, colica, sunetul urechilor, nedormirea, hipocondria, dar mai cu seamă au vindecat în mod minunat stricturile și vinele de aur. În vre-o câteva zile, ba în multe cazuri în câteva ceasuri.

Boalele femeiești dau aproape vindecare sigură. Ba chiar și femeile în stare binecuvîntată îl pot folosi cu succes bun.

Nu se strică!

Costă coroane 10.—

Un aparat mai mic pentru oameni mai slabi.

Ține pe vecie!

Costă coroane 20.—

Un aparat întreg pentru vindecarea boalelor învechite.

Trimițându-se bani înainte ori cu rambursarea le espedează îndată reprezentantul din Europa al firmei „Elektrophor Co. Limited”.

Auffenberg József

(1—12) Budapest, Huszár-uteza 6.

BUMBERA IMRE

croitor civil și preoțesc

Oradea-mare, noul Bazar,
de cătră teatru.

Am onoare a face cunoscut onorab. public și Rds. preoțimi, că am în magazin stofele cele mai noue și de calitate cea mai bună, din cari gătesc haine de croiul cel mai modern și mai elegant.

În deosebi atrag atențiunea Rds. preoțimii asupra stofelor pe cari le țin numai pentru Rds. preoțime. Gătesc reverenți, cimade și tot felul de vestminte preoțești atât pentru preoții gr. cat. cât și pentru cei greco-orientali.

Cerând sprijinul Rds. preoțimi, accentuez că principiul meu este: lucrul bun și prețul moderat, de la care nici odată nu me voi abate.

Recomandându-mă on. public, rog să fiu onorat cu comande cât de multe.

Cu stimă înaltă

Bumbera Imre

croitor civil și preoțesc.

(5—10)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Dărea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure cătră case publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrigesc afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

6—12

Diracțiunea.